

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. XXIII. Quam fidem mereatur opinio, quæ doctoris damnati anastasim in
privatis hujus ædibus coram paucis accidisse statuit, et quid tandem de
hac etiam ita considerata censendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A publice factum statuunt, ex anonymi primorum quinque Cartusie Priorum chronographi narratione esse accepta, omniaque proinde simul sumpta testimonium quodammodo non nisi unum constituere. Jam vero cum hæc ita sint, nihilque præterea contra libri De quatuor Paradisi fluminibus narrationem militet, nec hæc, nec opinio, quæ in hac præcipue fundatur, quæque Parisiense prodigium non publice, sed coram paucis dumtaxat factum statuit, rejicienda est, veluti inepta noviterque conficta.

§ XXIII. Quam fidem mereatur opinio, quæ doctoris damnati anastasim in privatis hujus ædibus coram paucis accidisse statuit, et quid tandem de hac etiam ita considerata censendum.

Cum traditiones, utut in adjunctis falsæ, veri aliquid

N Non raro, quæ traditione dumtaxat noscuntur, facta historica, utut adjunctis falsis vestita, veri etiam aliquid complecti, e dictis § proxime prægresso pronum est eruere. Attamen ut, quæ modo de luctuosa damnati historia dicenda hic sunt, luculentius pateant, lubet adhuc quædam, a præsentis instituto non omnino aliena, quæ Papebrochius noster suppeditat, in medium proferre. Hic itaque in suis ad Exhibitionem errorum Responsionibus articulo 19, num. 10 ita scribit: Contingit... sæpe, traditionis substantiam talem esse, ut, licet non nisi temere possit in dubium revocari, etiam coævorum testimoniis destituta; puta quod aliqua S. Ursula cum plurima turba sociarum a barbaris fuerit ante urbis Colonien-sis, ab iis obsessæ, muros interfecta etc.; quod S. Dionysius episcopus Roma missus in Galliam, Parisiis fidem predicaverit, et suo sanguine consignarit, aliaque similia; contingit, inquam, sæpe, ut ea, quæ primæ traditionis substantiæ postea accesserunt tamquam ex traditione aut revelatione (ut factum per compositiones Legendarum, puta Legendæ Dionysianæ seculo IX. Ursulanæ seculo XI) merito rejiciantur, ut recentiorum somnia commentaque, toti retro antiquitati ignota: recentiorum, inquam, non respective ad nos hodie viventes, sed respective ad rem, ipsos seculis multis prægressam. Ita rectissime, ut mihi equidem apparet, laudatus Papebrochius, qui deinde eodem articulo num. 15 hæc etiam huc spectantia suppeditat, Traditionibus popularibus, sacris vel profanis... plerumque veritatis aliquid quoad substantiam subest, sed multum furfuris successive aspersum, a quo difficile sit, eas sic repurgari, ut hominis prudentis intellectus iis, tamquam eatenus certis, citra formidinem acquiescat: ac postea num. 19 etiam ista: Fama, principio plerumque minimo et sæpe non vero orta,

» Mobilitate viget viresque acquirit eundo
» Parva metu primo; mox sese attollit in
» auras
» Ingressiturque solo et caput inter nubila
» condit.

595 Eodem fere modo se habet traditio popularis. Principium ejus plerumque est factum aliquid memorabile, vel quod reipsa contigit aliquando, sed cursu temporis talibus ornamentis atque additamentis induitur, ut seipsum postea miretur et vix agnoscat; vel quod ab otioso ingenio prisca rerum origines in sui suorumve commendationem indagantis, fingitur contigisse; et a levi vulgo, a vide, quod optat, credente, adoptatur pro vero, et colitur pro tali per multa sæpe secula. Exempla tam in sacra quam profana historia occurrunt. Hæc omnia de traditionibus Papebrochius, et sane, ut jam dixi, rectissime. Quam ob rem, cum secundum hæc non raro contingat, ut, quamvis traditiones aut, si mavis, narrationes, quæ solis traditionibus superstruuntur, falsitatibus plurimis sint infectæ, veræ tamen in substantia sint, aut certe veri aliquid quantum ad hanc contineant, fieri facile potest, ut Cartusianorum de horrendo, quo S. Bruno in eremum pulsus fuerit, prodigio Parisiensi traditio, aut, si mavis, anonymi primorum quinque Cartusie Priorum Chronographi aliorumque supra laudatorum scriptorum de eodem narratio, e traditione illa primitus profecta, in substantia vera sit, aut certe veri aliquid quantum ad substantiam contineat, etsi ad eam non pauca adjuncta falsa eo modo, quem supra exposui, temporis lapsu accesserint. Ut clarius loquar, fieri potest, ut, Sanctum nostrum prodigio, quo defunctus, in feretro jam positus, primo sese accusatum, deinde judicatum ac tandem condemnatum, adstantibus declarasset, in eremum pulsus fuisse, primum ejus socii discipulive sequacibus suis narrarint, horumque deinde posterius, re temporis lapsu falsis adjunctis aucta, prodigium illud publice coram infinita propemodum populi multitudine accidisse, damnatque voces tribus diebus diversis rediisse, crediderint, licet interim feralis historia intra privatas defuncti ædes coram paucis dumtaxat, quorum unus fuisset S. Bruno, accidisset, damnatque voces, non tribus diebus diversis, sed uno eodemque repetitæ fuissent.

594 Quid si ergo res posteriori hoc modo evenisse statuit, a verisimilitudine omnino non abhorret,

» Quid si ergo res posteriori hoc modo evenit? Sane, qui ita vere factam autamarit, haud multum a verisimilitudine ejus abhorrebit opinio, imo vero potuerit utcumque verosimilis videri. Ita puto, quod, ut jam supra satis insinuavi, subinde etiam fiat, ut facta historica, etiamsi silentio a scriptoribus omnibus contemporaneis sint suppressa, ad eosque, a quibus tandem litteris fuere commendata, traditione dumtaxat, quæ centum amplius annis a rei gestæ origine distet, fuerint transmissa, pro veris sint habenda, nec, quo minus Parisiense prodigium, si non publice, sed coram paucis tantum intra privatas defuncti ædes accidisse statuatur, factis hujusmodi accenseri queat, universale de eo scriptorum omnium, qui integro primo, e forte etiam secundo post rem gestam sæculo labente floruerunt, obstet silentium, utpote ejus ratio non inepta, a facti ignoracione repetita, occurrit. Cum enim luctuosus eventus, si non publice acciderit, Guibertum de Novigento aliosque scriptores antiquos supra recensitos facile latere potuerit, non est sane, cur eorum de hoc mirum accidat silentium, aut rem ex hoc falsam esse arguamus. Adhæc, nisi Parisiense prodigium, quo in eremum actus sit S. Bruno, coram paucis saltem intra privatas defuncti ædes locum habuisse admittatur, oportet, ut vel ipsimet Cartusiani horribilem historiam ex toto confinzerint, vel ut jam ab aliis confictam adoptarint;

ACCIONE
C. E.
subinde contineant, opinio, quæ damnati prodigium coram paucis tantum

E

F

ACTORE
C. B.

nec id, ita
consideratum,
tria diversa
prodigia,

adoptarint; primum autem fecisse viros religiosos, veritatis amantissimos, fabularumque osiores, quis facile in animum inducat? An ergo in alterum ipsos impegisse, asseremus?

595 Si fabula est, inquit de damnati historia in Opere, quod Ordinis Cartusienensis Annales inscripsit, lib. 1, cap. 1, num. 11 Massonus supra laudatus, a quibusnam, quæso, composita? Certe non ab aliis, quam a secularibus hominibus dici potest excogitata. Quonam autem modo a primis Cartusianis ac suis deinde successoribus talis fabula, a secularibus fabricata, pro re verissima admitti potuit, et posteritati suæ tam firmiter et absque ulla umquam contradictione aut reclamatione transferri? Id profecto moraliter impossibile esse, nemo non videt. A primis certe Cartusianis, id est, a S. Brunonis sociis horumve discipulis feralem de damnato narrationem, si fabula sit, non fuisse adoptatam, atque ad posterios transmissam, quisque facile agnoscat; verum, inquiet non nemo, quid ni factum esse queat, ut posterioris ævi Cartusiani, id est, qui sæculo tertio decimo floruerunt, historiam illam, utut commentitiam, pro vera ab impostore decepti acceperint? Imo vero erit fortassis, qui hic Blomenvennam objiciat, in contexta a S. Brunonis Vita tria diversa narrantem prodigia, quorum unum quidem omni dubio procul commentum est, duo vero reliqua commenti, ne quid pejus dicam, vehementissime sunt suspecta. Tria illa prodigia seu potius fabulas, ne sinistre de antiquis Cartusianis suspicandi ansam darem, in medium hic non proferre animus primum fuerat; verum cum officii mei ratio exigat, ut tam, quæ obesse, quam quæ prodesse Cartusianorum de prodigio, quo Bruno in eremum actus fuerit, traditioni queunt, studioso lectori exhibeam, nec intra paucorum manus sit contexta a Blomenvenna Sancti nostri Vita, ipsa scriptoris hujus verba, præfata miracula seu potius fabulas complectentia, huc transcribo, ad calcem deinde, tum quæ ex hisce contra Parisiense prodigium difficultas formari queat, tum quid ad hanc responderi debeat, adjecturus.

quæ singula
in Sancti no-
stri Vita,

C

596 Sic itaque habet hic Sancti nostri biographus; Non est silentio prætereundum, quod in primo ingressu in Carthusiam, antequam normam sibi vivendi instituissent, stupendum legitur evenisse miraculum. Cum quadam vice beatus Hugo ex more suam visitaturus diocesim (sicut in Adventu et Quadragesima consueverat) valediceret fratribus, eosque benediceret, carniū refectio missa. Ipsa Dominica Quinquagesimæ, peracto Divino Officio, hora prandii, benedictis prius mensis, sanctus Bruno, homo profundi cordis, loco lectionis admonitionem saluberrimam proposuit, inter alia dicens: Attendamus, oro, fratres charissimi, quia antiquus hostis nos decipit. Venimus enim in eremum hanc ad pœnitentiam agendam more antiquorum patrum, Pauli primi eremite, Antonii, Arsenii, Hilarionis, Macharii etc. Numquid hi carnibus vescebantur, ut nos cœpimus? Responderunt ei, qui in opposita mensa sedebant, An sumus nos, venerande Pater, majores ac meliores Apostolis, quibus præcepit Dominus, In quacumque domum intraveritis etc., edentes et bibentes, quæ apud illos sunt; Brunone vero cum illis, qui in sua sedebant mensa, contrarium tenentibus, usque in vesperam disputatio protracta est. Tandem fatigati inclinantes se usque ad terram obdormierunt. Reversus autem a visitatione episcopus misit nuncios ad sanctos

fratres, significans eis de reditu suo, et quod more solito vellet die sequenti, hoc est, die Cœnæ Domini sumere cum eis mandatum novum. Nuncius autem inveniens eos dormientes juxta mensas, intuens simul carnes fumantes supra mensas, scandalisatus valde, reversus renunciavit domino suo, quæ viderat. At illa verbis illius non credidit, donec, nuncio secundo tertioque misso, idem nunciaretur.

597 Stupefactus episcopus, nec adhuc fidem adhibuit, dicensque, Nisi ipse videro, non credam, ascenso equo, venit in montem. Ubi cum omnia invenisset, ut famuli ante nunciaverant, aversus ab ipsis, atque cum indignatione recessurus statim ut pedem in limine posuit, sanctus Bruno cum suis expergefacti reverenter episcopum salutaverunt, devotas illi gratiarum actiones referentes pro universis beneficiis sibi ab eo collatis. Consueverat enim ipse episcopus de suis facultatibus eis liberaliter erogare, et singula necessaria ministrare. Interrogans autem episcopus Brunonem ait: Quæ dies est hodie? At ille respondit: Dominica Quinquagesimæ. Et episcopus; Quare, inquit, tamdiu tardastis ad prandium? Narrante autem Brunone ordinem gestæ rei, et de disputatione inter ipsos habita, episcopus, accersito clam dispensatore domus suæ, interrogat, utrum eadem sint hæc carnes, quas Dominica Quinquagesimæ ministrasset. At ille diligenter considerans, easdem esse renunciat. Tunc stupefactus episcopus, conversus ad fratres, ait: Noveritis, fratres mei charissimi, quia hodie est feria quarta post Dominicam Palmarum. Cumque ministri jussu episcopi carnes auferre vellent, mox ut eas tetigerunt, versæ sunt in pulverem, mirantibus cunctis et stupentibus. Quod cum episcopus vidisset, una cum familia sua flexis genibus veniam a sancto Brunone et fratribus humiliter petierunt super falso judicio, quo eos judicare cœperant. Fratribus vero istud fuit occasio, ut carnibus perpetuo abstinere proponerent; quod postmodum, aliis miraculis succedentibus, strictissime sanctorum usque hodie servant.

a Blomen-
venna verbis

E

598 Alio namque tempore quidam juvenis genere nobilis, egregie doctus, in domo Carthusiæ monachum induens laudabiliter in senium usque vixit, in spiritali vita adeo proficiens, ut prophetiæ quoque spiritum habere mereretur. Ad extremum vero confectus senio cum ægritudine gravissima teneretur, ardenti desiderio petiit a Priore, eum visitante, carnes sibi ministrari. At ille reputans, eum, agente senio vel ægritudine, non esse sanæ mentis, aut certe astutiis antiqui hostis illudi, illa vice dissimulans abiit. Post tres vero dies redeunte ad se Priore, infirmus desiderio carniū æstuans dixit, se gratia Dei nequaquam mente alienatum talia dixisse; sed quoniam sciret, se pro certo moriturum, nisi carniū sibi usus concederetur; et hæc dicens obstabat Priori, nisi ocyus suo desiderio satisfaceret, de sua morte in die judicii rationem se redditurum, sciret. Quibus auditis, Prior sciens, infirmum virum esse sanctum, multum expavesces, conventum convocavit et rem omnem exposuit. At illi concorditer decreverunt, ut in extrema necessitate constituto carnes ministrarentur. Interrogatus deinde infirmus, quas potissimum carnes desideraret, respondit, perdiciis. Statimque Prior, accersito juvene quodam nobile monacho novitio de Gratianopoli, jussit, ut a venatoribus acceptam perdicem

huc transcri-
ptis

F

A perdicem afferret infirmo. Ille vero sine mora perrexit tum propter superioris obedientiam, tum propter charitatem erga infirmum, cujus discipulus fuerat, et non attendens ire pontem, per quem communis erat transitus, super aquas ambulans flumen transiit, celeriterque perdicem attulit.

narrantur,

599 Quam cum Prior optime coctam infirmo, præsente conventu, præsenteret, ille suspiciens in cælum cum lachrymis ait: Domine Jesu Christe, exaudi me peccatorem famulum tuum, suppliciter precantem bonitatem tuam, ut, si iste tam vehemens appetitus tuæ placitus voluntati, proveniat mihi ad salutem corporis et animæ hoc edulium. Sin alias, piissime Domine, qui vitæ et mortis tenes imperium, digneris huic creaturæ tuæ, quæ mei causa occisa est, reddere vitam, ut avolans in viam suam nos famulos tuos cognoscere faciat, contrarium esse voluntati tuæ, me vel quemcumque nostræ religionis monachum quatumque occasione vel infirmitate carnes comedere. Cumque in conclusione orationis omnes, qui aderant, responderent Amen, illico avis, recepta vita, plumis vestita repentino volatu disparuit, videntibus cunctis, qui aderant, et stupentibus ac gratias agentibus Deo, qui facit mirabilia magna in cælo et in terra. Alio etiam tempore cum quidam episcopi et alii, ante Quinquagesimam Carthusiam venientes, vidissent quosdam senes debiles, carni carentiæ hoc attribuentes, rogaverunt Priorem instantissime, ut debiles illi de carnibus, quibus totus mundus illo in tempore uteretur, aliquid haberent refocillamen, ad dentes, multos doctos viros et timuisse et timere de nimia in hoc Ordinis duritia. Cum vero Prior nullatenus assentiret, rogaverunt, ut saltem pro se et suis comitibus carnes emi faceret. Quid multa? Emptæ carnes Cartusiamque perlatæ, apertis farcinulis, cernebantur versæ in veros et optimos pisces, colore, odore, sapore. Quo viso, Prior: Videtur, inquit, quia non est voluntas Domini, ut carnibus carnem nutriamus. Deinde pisces cocti conventui et aliis sunt propositi, atque eorum gustu infirmi ac debiles sanati et confortati. Non crediderunt episcopi, carnes in pisces conversas, donec mittentes ad macella et diligentissime inquirentes, de re tam stupenda evidentissima testimonia audierunt.

commentitia-
que omnia
videntur,

C 400 Talia sunt tria diversa a Blomenvenna relata prodigia: ac primum quidem ex his, ut jam dixi, omni dubio procul commentitium est. Guigo enim, quintus Cartusie Prior, in Vita S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, illius non meminit; dubium autem nullum est, quin prodigium hujusmodi, utpote simul et ad Cartusiensem Ordinem et ad Hugonem Gratianopolitanum episcopum, qui partem non minimam in eo habuisset, spectans, biographus is, si contigisset umquam, sciturus scitumque commemoraturus fuisset in lucubratione, qua S. Hugonis vitam omnem gesta que etiam minus memorabilia diligentissime est complexus. Quod vero pertinet ad duo alia prodigia, a Blomenvenna pariter commemorata, sunt et hæc, ut jam monui, verosimillime commentitia; etsi enim, quo id invicte probatum dem, argumentum sat validum haud suppetat, ita tamen vel idcirco autumo, quod tam hæc, quam primum, ut perpetuam a carnibus abstinenciam a Cartusianis, periculose etiam decumbentibus, servari solitam, Deo omnino probari contra obtre-

Octobris Tomus III.

ctatores ostenderetur, conficta fuisse videantur, uniceque hunc in finem a Blomenvenna, cum jam ante fuissent conficta, in eam, quam contexit S. Brunonis Vitam sint illata. At vero, inquiet non nemo, cum e tribus illis, quæ Blomenvenna refert, prodigiis unum indubie, duo reliqua verosimiliter sint fictitia, quid si ergo olim etiam fuerint in Cartusianorum, non secus atque in aliorum Ordinum monasteriis inventi viri pii quidem, sed simul ita simplices, ut nova pro arbitrio prodigia, quæ vel ad Ordinis sui splendorem commendationemque, vel ad Dei Sanctorumque gloriam conducere, comminisci sibi fas putarent, regie ipsa etiam sæculo tertio decimo, quo præcipue plures fabulis fingendis operam in cœnobiiis dedisse noscuntur, nonnulla subinde sint commenta?

401 Quid si e commentis illis unum sit doctoris tantisper redivivi, qui sese damnatum, publice e feretro proclamavit, horrendum prodigium, dicto sæculo tertio decimo primum litteris, uti ex supra dictis liquet, commendatum? Quid si id tunc, ut vitæ austerissimæ, a S. Brunone institutæ, quam nonnulli olim carpebant, ratio redderetur, fuerit confictum? Eo deducunt relata a Blomenvenna prodigia seu potius figmenta. Verum, quidquid sit, nec hæc facere possunt, ut feralem damnati historiam pro indubitato commento fabulæ habeam, maxime in opinione, qua illa, uti hic modo fit, non publice coram innumera propemodum populi multitudine, sed intra privatos domus defuncti parietes coram paucis dumtaxat facta statuitur. Etenim nec omnia, quæ sæculi decimi tertii scriptores in litteras miserunt, commentitia sunt, nec, etsi tria præmemorata prodigia seu potius commenta a Blomenvenna in S. Brunonis Vitam sint illata, ea universus Cartusianorum Ordo pro veris aut habere aut umquam habuisse deprehenditur, videturque proinde is nec pro vero etiam indubitatoque, uti constanter per plura sæcula jam habuit, habiturus fuisse Parisiense prodigium, si commentum dumtaxat fabulæque id fuisset. Ut sit, opinio equidem, quæ Parisiense prodigium inter privatos domus defuncti parietes factum statuit, a verisimilitudine multo minus abhorret, quam quæ id publice coram innumera propemodum populi multitudine evenisse adstruit. Anne interim re ipsa luctuosa historia, sive publice, sive intra privatos domus defuncti parietes accidisse statuatur, locum umquam habuerit, Sanctumque nostrum in erenum impulerit, studioso lectori ex omnibus, quæ jam fusc de ea disputata sunt, judicandum relinquo, non sufficientibus, ut mihi equidem apparet, rationibus supra adductis, ut illam vel certo veram vel certo falsam pronuntiem. Rerum modo, ad Sanctum nostrum spectantium, seriem prosequamur.

AUCTORE
C. B.

pro indubitato
commento
habendum
ostendunt.

F

F

